

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕

น้ำอมตธรรม

พระพุทธศาสนาคือทำนบใหญ่ที่เต็มไปด้วยน้ำใสสะอาดปราศจากมลทิน ครั้งพุทธกาลเป็นทำนบใหญ่ น้ำใสสะอาดและรสจิตสนิท คือพระพุทธเจ้าและพระสาวกท่านเป็นผู้รักษาน้ำนี้ให้ใสสะอาดเต็มที่ พอต่อจากนั้นมาทำนบก็ขยายออกไปเป็นทำนบเล็กทำนบน้อยไปเรื่อยๆ แยกกระจายไปเป็นวัดต่างๆ ศาสนากระจายไปที่ไหน วัดวาอารามที่พวกพระพวกเณรปฏิบัติศีลธรรมกระจายไปกว้างแคบเพียงไร ก็เท่ากับขยายทำนบน้ำออกไปเพียงนั้น

เพราะฉะนั้น จึงไม่ว่าสิ่งใด ๆ เมื่อมีมากเข้าก็มักจะลดคุณภาพลงเป็นธรรมดา ถ้ามีน้อยก็รักษาได้ดี เช่นเรามีลูกคนหนึ่งสองคนนี่ดี ถ้ามีมากขึ้นไปกว่านั้นก็มักจะมีเหลวไหลแทรกกันไปในลูกของพ่อแม่ นั่นแหละ วัดก็เหมือนกัน ครั้งพุทธกาลมีพระพุทธเจ้าและพระสาวกท่านรักษาวัดวาอาราม รักษาหลักธรรมหลักวินัยได้คงเส้นคงวา องค์ท่านเองเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นผู้กั้นกรองน้ำไว้อย่างใสสะอาดเต็มที่ในพระทัยและในใจของพระสาวก แล้วก็ระบายน้ำออกไปสู่ประชาชนพุทธบริษัท จึงมีแต่น้ำที่ใสสะอาดปราศจากมลทินให้ชาวพุทธทั้งหลายได้อาบดื่มเต็มหัวใจ จึงปรากฏว่าพุทธบริษัทได้สำเร็จมรรคผลนิพพานต่อพระพักตร์และต่อหน้าพระสงฆ์ที่ท่านแสดงธรรมให้ฟังมีจำนวนมาก แม้ไม่ได้ประกาศอย่างออกหน้าออกตาก็สำเร็จอยู่ภายในใจของตัวเอง จิตใจเต็มด้วยน้ำศีลน้ำธรรมอันใสสะอาดเรื่อยมา

จนกระทั่งมาถึงปัจจุบันนี้ ทำนบขยายออกไปเรื่อยๆ แต่ผู้รักษาทำนบนั้นก็มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงต่างกัน ส่วนมากก็เป็นปุถุชนรักษาทำนบน้ำ น้ำแทนที่จะใสสะอาดเลยกลายเป็นทำนบสกปรกโสโครกไปมีมากมาย นี่เราพูดตามหลักความจริง ไม่ได้ตำหนิติเตียนผู้ใดผู้หนึ่ง วัดใดวัดหนึ่งโดยเฉพาะ เราพูดความเป็นมาของศาสนาและวัดวาอารามตลอดพระเณร ซึ่งเป็นเหมือนกับน้ำที่อยู่ในทำนบนั้น ๆ ที่รักษาดีบ้างไม่ดีบ้าง

ที่นี้สรุปความลงว่า เราอยู่ในแดนแห่งทำนบน้ำที่ใสสะอาดของพระพุทธเจ้า จะอย่างไรก็ตาม ท่านผู้ใดจะปฏิบัติหน้าเคารพเลื่อมใสหรือไม่หน้าเคารพเลื่อมใสก็ตาม ให้เราย้อนเข้ามาดูตัวของเรา เราไม่มองข้ามไปว่าหน้าเคารพผู้หนึ่งผู้ใด แต่มองตัวเรา ทำตัวเราให้เป็นที่น่าเคารพเลื่อมใสยินดี ภาคภูมิใจในการประพฤติปฏิบัติตัวเรา นั้นเป็นความชอบธรรมอย่างยิ่ง ขอให้ทุกท่านได้น้อมเข้ามาอย่างนี้ สมกับธรรมว่าเป็นโอปนยิกอ เห็นสิ่งที่ชั่วก็

น้อมเข้ามาเป็นเครื่องสอนตน เห็นสิ่งที่ดีก็น้อมเข้ามาเป็นคติพจน์จิตใจของตนที่จะได้ปฏิบัติตามสิ่งที่ดีนั้น ๆ ผู้ที่ดีนั้น ๆ นี้ชื่อว่าผู้ได้เห็นผู้ได้ยินด้วยความเป็นธรรม ย่อมไม่ขาดผลขาดประโยชน์และไม่ขาดทุนสูญดอก ย่อมได้ผลประโยชน์เรื่อยไปทั้งสัมผัสสัมพันธ์ทางดีและทางชั่ว เพราะเราไม่ต้องการขาดทุน เราต้องการทำอะไรให้ได้เป็นสมบัติของเรา

เพราะในสิ่งดีและชั่วเหล่านี้มีอยู่ทุกแห่งทุกหน ให้เป็นเรื่องของเราเป็นผู้เลือกเฟ้นด้วยสติปัญญาของเราเอง ดังที่กล่าวมาถึงเรื่องทำนบต่าง ๆ นั้นแหละ ให้น้อมเข้ามาสู่ตัวของเรา คือผลสุดท้ายก็เราเป็นผู้รักษา เป็นผู้รับผิดชอบเราเอง อันนั้นเป็นอันหนึ่งที่จะเป็นเนติแบบฉบับ เพื่อนำเข้ามาปรับปรุงตัวเราเอง ดีและชั่วต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่เตือนใจเรา เรานำธรรมเข้ามาประพฤติปฏิบัติ

พุทธศาสนานี้ได้กระเทือนโลกมาได้ ๒๕๐๐ กว่าปีแล้ว พระพุทธเจ้าเป็นผู้ชูดค้ำน้ำอมตธรรมขึ้นมาให้โลกที่กำลังหิวกระหายได้ดื่มอย่างสมใจ สมกมุทวาสนาบริมที่พร้อมแล้ว และกำลังพร้อมจะส่งเสริมเติมต่อให้ยิ่งขึ้น คำว่าน้ำอมตธรรมนี้ไม่เคยมีที่ไหน ๆ ในบุคคลใด ๆ นอกจากท่านผู้ตรัสรู้ชูดค้ำขึ้นมา คือพระพุทธเจ้าเพียงองค์เดียวเท่านั้นในครั้งแรก ๆ หลังจากนั้นมากก็มีสาวก เมื่อได้ยินได้ฟังจากพระพุทธเจ้าเป็นที่เข้าใจและซาบซึ้งใจเต็มที่แล้วก็อุตสาหะพยายามชูดค้ำน้ำอมตธรรมขึ้นมาให้เป็นสมบัติของตน และกลายมาเป็นสรณะของพวกเราทั้งหลายว่า พุทธิ์ สงฆ์ สรรณิ์ คจฺฉามิ พุทธิ์ ก็หมายถึงศาสดาผู้ชูดค้ำน้ำอมตธรรม น้ำอมตธรรมนั้นได้แก่ ธมฺมํ สรรณิ์ คจฺฉามิ ที่เราทั้งหลายได้กราบไหว้อยู่เวลานี้ สงฆ์ สรรณิ์ คจฺฉามิ คือพระสงฆ์สาวกที่ท่านชูดค้ำน้ำขึ้นมาเป็นสมบัติของตนแล้ว กระจายธรรมนั้นออกสู่ประชาชน เราจึงได้กราบไหว้บูชา ทั้งสามรัตนะนี้มีพระพุทธเจ้าเป็นผู้ชูดค้ำพบเป็นองค์แรก

คำว่า อมตะ หมายถึงธรรมไม่ตาย ผู้ได้ดื่มธรรมนี้แล้วไม่เกิดไม่ตายต่อไปอีก ท่านลบล้างปาฐาได้แล้ว โลกนี้เต็มไปด้วยความเกิดแก่เจ็บตาย ไม่ว่าต้นไม้ใบหญ้าสัตว์บุคคลเกิดขึ้นมาที่ไหนก็แตกทำลายไปที่นั่น ตายไปที่นั่น ไม่มีอะไรจริงถาวร สิ่งเหล่านี้จึงเรียกว่าอมตะไม่ได้ แต่สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบนั้นคืออมตธรรม ใครเจอแล้วเป็นอันว่าตัดสินใจขาดจากปาฐาความเกิดแก่เจ็บตายตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป แม้พญามัจจุราชที่จะตามมาทันก็ทันแต่เพียงร่างกามเมืองในปัจจุบันที่กำลังครองชั้นธัญญะอยู่นี้เท่านั้น คำว่า กามเมือง ก็คือร่างกายสังขารอันนี้แหละ มันเป็นวิบากของวิภูจักร เมื่อมีรูปมีร่างมาแล้วก็ต้องแตกสลายแต่ใจของท่านได้สิ้นไปแล้วจากเชื้อแห่งภพแห่งชาติ ที่จะพาให้เกิดแก่เจ็บตายอีกต่อไปแล้วโดยสิ้นเชิง ท่านจึงไม่มีคำว่าตายในจิตดวงนั้นอีก เป็นอมตจิตอมตธรรม คือจิตดวงไม่ตายด้วย เป็นบรมสุขด้วย ไม่มีอะไรรั้งความราวีด้วยตั้งแต่บัดนั้นไป เป็นอิสระจิต อิสระธรรม นี้จึงเรียกว่า อมตะ พระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบพระองค์แรก และพระสงฆ์สาวกโดยลำดับลำดา

ตลอดครุบาอาจารย์ที่ท่านมีความสามารถฉลาดแหลมคม ชูดคั้นน้ำอมตธรรมนี้เจอ
ประจักษ์ใจ

อย่างสมัยทุกวันนี้ น้ำอมตธรรมนี้ก็มีความคงเส้นคงวา แต่ไม่มีอยู่ในสถานที่ที่ ๆ ไป
และบุคคลที่ ๆ ไป แม้ครั้งพุทธกาลก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน ไม่ได้มีอยู่ในสถานที่และ
บุคคลที่ ๆ ไป แต่มีอยู่กับผู้ประพฤติปฏิบัติโดยสามัคคีธรรม คือ สุปฏิปันโน อสุ ญาย สามี
จิปฏิปันโน ผู้ใดเป็นผู้ทรงเครื่องมือนี้ไว้โดยสมบูรณ์ ผู้นี้แลเป็นผู้จะชูดคั้นน้ำอมตธรรมได้
เจอตลอดมา เพราะธรรมของพระพุทธเจ้านั้นเป็นมัจฉิมา อยู่ในท่ามกลางแห่งมรรคผล
นิพพาน หรือจะเรียกว่าศาสนธรรมคือตลาดแห่งมรรคผลนิพพานตลอดมาและตลอดไปก็
ไม่ผิด หากเราปฏิบัติตามหลักของศาสนธรรมอยู่แล้ว มรรคผลนิพพานจะเป็นไปในผู้นั้น
โดยลำดับ เพราะเหตุกับผลเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกันแยกกันไม่ออก

คำว่า ศาสนาหมดเขตหมดสมัยหมดเวลาแล้ว พระพุทธเจ้าปรินิพพานนานแล้ว นั้น
คือโมฆบุรุษ โมฆบุคคลที่สวมแว่นตาดำของกิเลสอวิชชากล่าวต่างหาก ไม่ใช่จอมปราชญ์คือ
ศาสดาเป็นผู้กล่าว ที่ศาสดาเป็นผู้กล่าว เป็นผู้ตรัสไว้ที่นั่นดังพระอานนท์ทูลถามว่า เมื่อ
พระองค์ปรินิพพานไปแล้ว มรรคผลนิพพานจะยังอยู่นานสักเท่าไร จึงสิ้นสุด พระองค์
รับสั่งย่อ ๆ ว่า หลักธรรมคือศาสนธรรมทั้งหมดที่เราตถาคตแสดงไว้นี้ แสดงเพื่อมรรคผล
นิพพานทั้งนั้น อานนท์ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมที่เราแสดงไว้นี้ ผู้นั้นแลเป็นผู้ที่จะ
เป็นเจ้าของแห่งมรรคผลนิพพาน แต่ผู้ไม่สนใจแล้ว แมตถาคตจะยังมีอยู่ก็ตาม ท่าน
ทั้งหลายยังมีชีวิตอยู่ก็ตาม ผู้เป็นโมฆะก็ต้องเป็นโมฆะอยู่เช่นนั้นถ้าไม่ปฏิบัติตาม

เพราะธรรมไม่ขึ้นอยู่กับกาลสถานที่เวลาล้ำเวลาอะไรเลย แต่ขึ้นอยู่กับกาปฏิบัติ
โดยเฉพาะ เพราะฉะนั้น ท่านผู้ใดอยากได้มรรคผลนิพพานมาเป็นสมบัติอันล้ำค่าครองใจ
ของตน พึงเป็นผู้ตั้งหน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติตามหลักแห่งสวากขาตธรรมที่เราตรัสไว้ขอบ
นี้แล้วเกิด นิชยานิกรธรรม จะนำสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ไปได้โดยลำดับ จนกระทั่งพ้นทุกข์โดย
สิ้นเชิง นี่คือศาสนธรรมที่วางไว้อย่างคงเส้นคงวาไม่เป็นอื่น

ส่วนที่ว่ามรรคผลนิพพานหมดแล้ว ใครจะปฏิบัติไปเท่าไร ๆ ก็ว่าไปเถอะ นั่นคือคน
หลับตาพูด พูดลบล้างศาสนา พูดลบล้างศาสดา พูดลบล้างธรรมของจริง การลบล้างความ
จริงถ้าไม่เอาของปลอมไปลบล้างจะเอาอะไรลบล้าง ก็ต้องเอาความรู้ ความเห็นคำพูด
ทั้งหมดนี้ซึ่งเป็นของปลอมไปลบล้างของจริง ถ้าผู้ยังมีความลึกลับเล่ห์เหลี่ยมลึกลับ
ไม่ได้ก็อาจเชื่อความรู้และวาทะปลอมนี้และเสียไปได้ และพลอยให้ลุ่มจมไปด้วยก็อาจมี
จำนวนไม่น้อย แต่อย่างไรก็ตามศาสดาของเรายังมีอยู่ ขอให้ทุกท่านได้คำนึงถึง พุทธ ธรรม
คุณงาม ยิ่งกว่าคนตาบอดหูหนวกที่เราไม่ได้เปล่งวาจาถึงเขาว่า ธรรม คุณงาม ก็ แ ก

ก แ

ก ก ก

แต่ส่วนมากมักจะชี้หุมาชี้หามาแห่ง พุดกลางบ้านกลางเมือง สรรณ คจนามิ นะชิ มันทำให้จม ไม่ได้คำนึงถึง พุฑุ สรรณ คจนามิ ธมม สรรณ คจนามิ ถ้าได้คำนึงถึง หลักเกณฑ์ของท่านผู้เป็นจอมปราชญ์ตรีสไว้ชอบแล้วนี้ เราจะไม่หวั่นไหวกับลมปากของ ใครง่าย ๆ เพราะไม่มีใครรู้อย่างเห็นจริงยิ่งกว่าศาสตราจารย์เอก นอกนั้นก็พูดไปด้วยความ คาคคะเนตั้นเตาเกาหมัดไปอย่างนั้น เกาโน้นเกานี้ ตกหลุมตกบ่อ เหยียบชวากเหยียบบ หนามไปอย่างนั้น ตัวของผู้พูดนั้นแหละตัวตกหลุมตกบ่อ เหยียบชวากเหยียบหนาม ไม่ใช่ ผู้จะก้าวเข้าสู่ความดีความดีพอจะเป็นคติตัวอย่างอันดีแก่โลกได้แต่อย่างใด

พระพุทธเจ้าทำประโยชน์ให้แก่อโลกได้ตั้งสามแดนโลกธาตุ คน ๆ ที่ว่านั้นได้ทำ ประโยชน์ให้ใครบ้าง แม้แต่ทำประโยชน์ให้เขาเองก็ลุ่ม ๆ ดอน ๆ มีดดำกำขาว ลม ๆ แล้ง ๆ อย่างนั้นแล ให้พากันคิดให้ดีในเรื่องเหล่านี้ สมัยทุกวันนี้สิ่งจอมปลอมมีมากที่จะลบล้าง ความจริง ลบล้างศาสนธรรม จะลบล้างความดีมีอยู่มาก ความดีที่จะสูญเสียนั้นเพราะ ความชั่วลบล้างนั้นแล ของจริงจะลบล้างไปก็เพราะของปลอมมีจำนวนมากมันลบล้าง คนดีที่จะสูญพันธุ์ไปก็เพราะคนชั่วมีจำนวนมากลบล้าง เพราะคนชั่วมีกำลังมาก ให้พากันจำ ให้ดี ไม่งั้นจะเสียได้จริง ๆ

ของชั่วอยู่ภายในใจมีจำนวนมากมันลบล้างของดีภายในใจได้ ก็เสียดันหาอาสวะ บาปธรรมต่าง ๆ เต็มหัวใจ มีกำลังมาก มันลบล้างศีลธรรมการทำคุณงามความดีไปได้ จนกระทั่งหมดคุณค่าหมดราคาไปได้เพราะอำนาจแห่งความชั่วมีมาก ขอให้พากันเข้าใจไว้ อย่างถึงใจ เพราะสมบัติของเรามีน้อยอาจถูกทำลายได้ง่าย

วันนี้เป็นวันเข้าพรรษา พระอธิฐานพรรษาตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปจนถึงเดือน ๑๑ เพ็ญ นี้พระท่านก็มีขอบเขตมีเหตุมีผลของท่าน ดำเนินตามหลักธรรมหลักวินัย ถึงฤดู เข้าพรรษาแล้วก็ให้อยู่เป็นที่ เป็นฐานบำเพ็ญสมณธรรมด้วยความสะดวกสบาย ผู้ที่เห็นว่า เป็นโอกาสอันดีแล้วจะสมาทานธุดงค์ข้อใด ก็แล้วแต่อัธยาศัยชอบในบรรดาธุดงค์ ๑๓ ข้อ นั้น เช่น บิณฑบาตเป็นวัตรไม่ขาด เว้นแต่ไม่ฉัน ถ้ายังฉันอยู่ก็ไปบิณฑบาตทุกวัน เรียกว่า บิณฑบาตเป็นวัตร สมาทานธุดงค์ข้อบิณฑบาตเป็นวัตร ฉันในบาตรเป็นวัตร คือไม่ เกี่ยวข้องกับภาชนะใด ๆ ถือบาตรเป็นภาชนะอันสำคัญตั้งพระพุทธเจ้าทรงพาดำเนินมาแต่ ก่อน

พระพุทธเจ้านั้นแลทรงถือว่าบาตรนี้เป็นเอกแห่งภาชนะของพระ ไม่มีภาชนะใดที่จะ เป็นเอกเป็นเยี่ยมยิ่งกว่าบาตรใบเตียนนั้น ท่านจึงมอบให้ว่า อยฺหุเต ปตุโต นี้บาตรของ ท่านนะ เวลาบวช อัย สงฆาภี นี้ผ้าห่มของท่านนะ อัย อุตตราสงฺโก นี้จีวรของท่าน อัย อนุตราสโก นี้สบงของท่าน นี้ท่านบอก ต่อจากนั้นก็ รุกขมูลเสนาสน์ นิสฺสหาย ปพฺพชฺชา ตตฺถ เต ยาวชีโว อุตฺสาโห กรณียะ เมื่อบรรพชาอุปสมบทแล้ว จงพยายามเสาะแสวงหาอยู่

ตามร่มไม้ ชายป่าชายเขา ตามถ้ำ เจ็อมผา อันเป็นที่สงบสงัดในการประกอบความ พากเพียรเพื่อจะสังหารกิเลส ตัวเป็นเชื้อแห่งภพ พาให้เกิดแก่เจ็บตายอยู่ไม่หยุดไม่ถอยให้ ลื่นซากไปจากใจ จงทำความอุตสาหะพยายามอย่างนี้ตลอดชีวิตของพระเถิด พระพุทธเจ้า ท่านสอนนะ

นี่เรียกว่า ฉันทในบาตร แล้วก็ฉันทหนเดียวไม่ฉันทจับๆ จับๆ ฉันทหนเดียวเท่านั้น เรียกว่า อาสนะเดียว นั่งที่เดียว พอฉันทเสร็จแล้วในวันนั้นไม่ยุ่งอีกฉันทอีก ถือผ้าบังสุกุลเป็น วัตร เช่นเขาถวายบังสุกุลไว้ตามป่าช้า ตามถนนหนทาง หรือตามหน้ากุฏิที่ใดที่หนึ่ง ไปชัก บังสุกุลนั้นมาใช้เป็นผ้าห่มห่มใช้สอย เรียกว่าถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร หรือ เนสชฺชិ การ อธิษฐานไม่นอนในคืนหนึ่งๆ หรือจะเอาที่คืนก็ตาม ท่านเรียกว่า เนสชฺชิ มีอิริยาบถสาม ยืนทำความเพียร นั่งทำความเพียร เดินทำความเพียร ไม่นอน จึงว่ามีอิริยาบถสาม เราจะ อธิษฐานที่คืนก็แล้วแต่ ที่เรียกว่ารุดงค์แต่ละข้อๆ

ที่ให้สมาทานรุดงค์เหล่านี้ หรือผู้สมัคสมาทานรุดงค์เหล่านี้เพื่ออะไร ก็เพื่อชำระ กิเลสนั้นแหละไม่ได้เพื่ออะไรทั้งนั้น การบำเพ็ญทั้งหลายนี้ล้วนแต่เป็นการปราบกิเลส ธรรมไม่ได้ปราบแหละ มีแต่พยายามส่งเสริมให้มีมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันเราปราบกิเลสก็ เป็นการบำเพ็ญธรรมไปในตัวแล้ว เหมือนกับเราสร้างความเตียนโล่งขึ้นมาในสถานที่รกชัฏ การตากถางต้นไม้ใบหญ้า รื้อขนมันออก ก็เป็นการสร้างความเตียนโล่งขึ้นมาในขณะที่นั้น เมื่อต้นไม้ใบหญ้าที่ปกคลุมหุ้มห่อทั้งหลายนั้นถูกรื้อไปทั้งหมดแล้ว ความเตียนโล่งก็ ปรากฏขึ้นมาเอง หัวใจเราที่เป็นเหมือนกับพื้นที่ที่กรูกร้างอยู่ด้วยกิเลสตัณหาอาสวะต่างๆ ก็พยายามถอดถอนออกด้วยความพากเพียร ทิ้งออกจากหัวใจเสียให้หมด ความเตียนโล่ง ของใจก็ปรากฏขึ้น อมตธรรมก็แสดงขึ้นเต็มท้อย่างไม่สงสัย

คำว่าตลาดแห่งมรรคผลนิพพานนั้นอยู่ที่ใจของเราทุกๆ ท่านนะ อย่าเข้าใจว่าอยู่ เทศบาล ๑ เทศบาล ๒ ตลาดเทศบาล ๑ ตลาดเทศบาล ๒ อันนั้นมีแต่กระดุกหมูกะดุกว้าว เกื่อนนั้นแหละ ให้พิจารณาตรงนี้ เรียกว่า ตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน การสร้างคุณงาม ความดีทั้งหลายนั้นเพื่อมรรคผลนิพพานโดยตรง นับแต่น้อยไปถึงมาก เมื่อมากเข้าๆ เพิ่ม เข้าๆ เต็มกำลังแล้วก็สามารถยกผู้บำเพ็ญ ผู้มีความดีเต็มภูมิแล้วนั้นให้พ้นจากทุกข์ไปได้ ดังพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายท่านพาเสด็จผ่านพ้นไปแล้ว ไม่สงสัย เพราะอำนาจ แห่งศาสนธรรมเหล่านี้แล ธรรมเหล่านี้หรือทางอันนี้แลเป็นทางที่แคล้วคลาดปลอดภัย เป็นทางเพื่อ สุขโต ขอให้พากันดำเนินอย่าลดละทอดถอย

เราอย่าเชื่อความขี้เกียจขี้คร้าน ความมั่งง่ายอ่อนแอในการประกอบคุณงามความดี นั้นเป็นกลมายาของกิเลสหลอกลวงโลกให้ลุ่มจมทวนพื้นตัวไม่ได้ ให้ใช้ความอุตสาหะ พยายาม เพราะความดีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากไม่เหมือนความชั่ว ความชั่วนี้เกิดขึ้นได้ง่าย

ตายได้ยาก แต่ความตึ้นนั้นเกิดขึ้นได้ยากแต่ตายได้ง่าย พิจารณาซิ ความชั่วนั้นมันเป็นอัตโนมัติของมันอยู่แล้ว มันสิ้นอยู่ตลอด ไม่ต้องใส่น้ำมันอะไร มันสิ้นไปเลยละความชั่ว เพราะมันเคยครองหัวใจโลกมานาน หัวใจแต่ละดวง ๆ นั้นมีแต่กิเลสตัณหาอาสวะเต็ม จนหาที่ธรรมแทรกไม่ได้ มันเป็นผู้ซบซึ้ง เป็นผู้บังคับบัญชาถือพวงมาลัยเหยียบคันเร่งเพื่อผลประโยชน์ของมัน

คำว่าเหยียบเบรกมันจะเหยียบเฉพาะเวลาเราจะเข้าวัดเข้าวาเท่านั้น ถ้าจะเข้าวัดเข้าวาฟังธรรมจำศีล มันจะเหยียบเบรกห้ามล้อทันทีไม่ให้เรามา ไม่ให้เราไป ไม่ให้เราทำ แต่ถ้าไปตามทางของมันแล้วเหยียบคันเร่งจนจมมิด เจ้าของตกลงในคลองตาย แต่กิเลสไม่เจ็บไม่ตาย แต่สบายมาก อยากให้รถเราตกคลองวันละร้อยหนเป็นอย่างน้อย นั่นมันเอาไรดเอาเปรียบอย่างนั้นนะกิเลสนะ มันทำคนมันทำอย่างนี้ เราควรจะเคียดแค้นให้กิเลส บุคคลผู้ใดเป็นผู้เคียดแค้นให้กิเลส บุคคลผู้นั้นชื่อว่าเป็นผู้เคียดแค้นให้ภัยให้เวรซึ่งมีอยู่ในตัวเราเอง และเป็นผู้จะต่อสู้กับกิเลสความชั่วทั้งหลาย กลายเป็นคนดีขึ้นมาได้โดยไม่ต้องสงสัย

จึงขอให้ทุกท่านได้พยายามบำเพ็ญคุณงามความดี ตายแล้วไม่มีตลาดบำเพ็ญความดีนะ ตลาดบำเพ็ญความดีก็สถานที่ที่มนุษย์เราอยู่นี้ เป็นวัดวาอารามศาสนาหรือผู้รับสงเคราะห์จากเรา เช่น การให้ทานให้ผู้ใด ผู้นั้นจะเป็นบุคคลเป็นสถานที่ทำความดีของเราสร้างอะไรขึ้นมาในสถานที่ใดสถานที่นั้นก็เป็ตลาดแห่งความดีของเรา เหล่านี้มีอยู่ในโลกนี้ คนตายแล้วทำไม่ได้ ไม่ได้เรื่องได้ราวอะไร เวลานี้เรายังมีชีวิตอยู่ รู้ดีรู้ชั่วทุกสิ่งทุกอย่าง

ศาสนธรรมเป็นของประเสริฐเลิศโลกเหมาะสมกับมนุษย์อย่างยิ่ง เราเป็นมนุษย์ผู้หนึ่ง อย่าให้ศาสนธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้นี้หลุดลอยผ่านไปจากตัวเรา กอบโกยเอาแต่ความชั่วช้าลามกมาใส่ตนเต็มหัวใจ ตายไปแล้วมีแต่ไฟนรกไฟทั้งกองเผาผลาญใครจะช่วยได้ ถ้าเราไม่สามารถช่วยเราตั้งแต่บัดนี้ที่ยังมีชีวิต และรู้ตัวอยู่เวลานี้ก็ไม่มีทางอื่นจะแก้ได้ เหมือนกับผู้ต้องหา เมื่อได้เข้าติดคุกติดตะรางแล้ว จะไปลากมันออกมาไม่ได้ถ้าไม่ครบกำหนดกรรมของมันเสียก่อน ถ้าจะว่าถ้อยว่าความก็ว่ากันตั้งแต่ยังไม่ติดคุกติดตะราง เขายังไม่ตัดสินนี้ ลงเขาได้ตัดสินแล้วพูดอะไรก็ไม่ได้เรื่อง ลงได้เป็นคนตะรางแล้ว นี้ก็เหมือนกัน ถ้างได้ตายไปแล้วเหมือนกับว่าได้ตัดสินลงไปแล้ว ก็มอบให้ยมบาลเท่านั้นแหละเป็นผู้ตัดสิน

เวลานี้เรายังไม่ได้เข้าถึงเหตุการณ์อันสุดวิสัยนั้น มีชีวิตอยู่จะเลือกเฟ้นตัวเองให้ทำดีในทางใดก็ให้รีบทำเสียแต่บัดนี้ อย่าให้เสียเวล่ำเวลา และอย่าเชื่อกิเลสจนเกินไป เราเคยเชื่อมั่นมานานแล้ว ผลที่เกิดจากความเชื่อกิเลสมีแต่ความทุกข์ความลุ่มจมฉิบหาย ถ้าเชื่อ

ธรรมแล้วจะมีความเจริญรุ่งเรืองไปโดยลำดับ เพราะธรรมไม่เคยทำคนให้ล้มจมแต่กาลไหน ๆ มา

นี่ละการแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควร จึงขอให้ทุกท่านได้ตั้งสัจจอธิษฐานภายในใจของตนในเขตพรรษาเช่นนี้ ท่านผู้ใดจะตั้งใจบังคับบัญชาตนเองด้วยความดี เพื่อปราบกิเลสตัวต่อต้านหาญกระทำทุกสิ่งทุกอย่างนั้น ด้วยความสัตย์ความจริงของเราก็ทำลงไป เช่นเวลาจะหลับจะนอนไหว้พระเสียก่อนแล้วภาวนา นึก พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ หรือจะกำหนดลมหายใจอะไรก็ได้ จนกระทั่งหลับไปกับลมหายใจหรือหลับไปกับคำว่า พุทฺโธ ตื่นขึ้นมาตอนเช้าให้ไหว้พระเสียก่อนค่อยไป จะไปไหนก็ดี นี่อันหนึ่ง จากนั้นเราจะใส่บาตรพระก็องค์ วันหนึ่ง ๆ ได้ให้ท่านไม่ขาดก็เป็นสัจจบารมีของเราด้วย เป็นทานบารมีของเราด้วย หรือคนเคยกินเหล้าเมาสุรา ก็ญชยาเมา เล่นการพนันขันต่อต่าง ๆ ตัดออกเวลาในพรรษานั้น ให้ศีลธรรมได้เข้าทำงานแทนการพนัน ทำงานแทนสุรายาเมา ทำงานแทนในสิ่งไม่ดีทั้งหลาย กลายเป็นงานดีขึ้นมาภายในตัวเรา ขอให้ต่างคนต่างตั้งสัจจอธิษฐานบังคับตนเอง

ถ้าไม่บังคับไม่ได้นะมนุษย์เรา อยากดีต้องบังคับ บังคับอะไร บังคับความชั่วนั้นแหละ มันเป็นตัวอำนาจ ไม่ใช่บังคับอะไรนะ ถ้าหากว่าความชั่วหมดไปแล้วไม่ต้องบังคับมันดีไปเอง เพราะไม่มีอะไรมาคิดมาขวาง ที่มันก็ดีมันขวางเราอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะความชั่วทั้งนั้นแหละ กิเลสตัณหา มันไม่ยากให้ทำดี ถ้าเราจะทำดีมันเป็นมารขึ้นมาทันที มาก็ดมาขวาง การทำความดีของเรา นี่มันเป็นการทำลายความชั่ว ต่อสู้กับความชั่ว จึงต้องได้รับความยากลำบากบ้าง ช่างมัน ความลำบากอย่างนี้ได้กำไร พระพุทธเจ้าเคยลำบากมาแล้วในการต่อสู้กับความชั่ว เป็นครูของเราอย่างเอกมาแล้ว สลบสามหนเห็นไหมตามตำรับตำรา พระสาวกบางองค์ฝ่าเท้าแตกเพราะการต่อสู้กับความชั่ว กิเลสตัณหาต่าง ๆ

บางองค์จักขุแตก ฟังซิ จักขุแตก ตาของท่านบอดไปตั้งสองข้าง ทุกข์ใหม่ ลำบากใหม่ ตาท่าน ๆ เสียตายใหม่ คนเราอยากมีตาตั้งสิบตาโน้น ตาบอดทั้งสองข้างใครจะไม่เสียตาย พระจักขุบาลอธิษฐานไม่นอนสามเดือน มีอิริยาบถสาม เดินจงกรม ยืนภาวนา นั่งสมาธิตลอด ท่านไม่นอนทั้งวันทั้งคืนในสามเดือนนั้น จนกระทั่งตาจะแตก ไปให้หมอตรวจ หมอเขาบอกว่า นี่ตาจะแตกนะ ถ้าท่านไม่นอนไม่ได้ตาจะแตก เอ้า แตกก็แตกไปเถอะ ขออย่าให้ธรรมแตกก็แล้วกัน อย่าให้คำสัตย์นี้แตก คำสัตย์ตั้งสัจจะไว้ว่าสามเดือนจะไม่นอนตลอด และจะให้เต็มไปด้วยการทำสมาธิภาวนาในอิริยาบถสาม

พอดีในระยะนั้นจักขุท่านเป็นโรคขึ้นมา ไปให้หมอตรวจ หมอบอกว่าท่านต้องนอน ถ้าไม่นอนไม่ได้ ตาท่านจะแตก เอ้า แตกก็แตกไปเถอะ คำสัตย์ไม่แตก ธรรมไม่แตกไม่ เป็นไร ตาจะแตกก็แตกไป แต่ธรรมอย่าให้แตก เพราะจะนำธรรมนี้ไปสู่สุดดีเป็นเบื้องต้น จนถึงพระนิพพานด้วยธรรมนี้ ไม่ได้ไปด้วยลูกตาแตกหรือลูกตาดี ท่านว่า พุดนำฟังนะ

สุดท้ายตาท่านก็แตก กิเลสก็แตกออกจากใจท่าน นั่นเห็นไหมท่านสู้กับกิเลสสู้จนตาแตก และกิเลสแตกไปด้วยกัน พระจักขุบาลท่านเป็น สงฆ์ สรรณ คจฺฉามิ องค์บริสุทธิ์ของเรานั้น แหละ ถ้าท่านเห็นแก่ตาของท่านลูกเดียวนั้นนะ ท่านก็ไม่ได้เป็นพระอรหันต์ นี่ท่านไม่ได้เห็นแก่ตา ท่านเห็นแก่ธรรม ท่านจึงรู้ธรรมเห็นธรรมและได้เป็นสวณะของพวกเรา ขอให้ ยึดท่านมาเป็นหลัก

แต่ไม่ได้หมายความว่า จะต้องทำให้ตาแตกเหมือนท่าน ให้สลบเหมือนพระพุทธเจ้า ให้ฝ่าเท้าแตกในการประกอบความเพียรเดินจงกรมภาวนาเหมือนพระโสดะ เป็นแต่ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความบึกบึน มีการหาญสู้ต่อสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายก็นับว่าเป็นลูกศิษย์มีครูสอน ให้เรายึดหลักการดำเนินของท่านมาเป็นครูเป็นอาจารย์เป็นแบบเป็นฉบับ แม้เรา ไม่ได้อย่างท่านทุกกระเบียด แต่เราก็ควรได้อย่างท่านในความเป็นศิษย์มีครู

เอาละหยุดแค่นี้ไฟเหลืองเริ่มขึ้นแล้ว ขอความสวัสดิ์จงมีแก่ทุก ๆ ท่าน
(คำว่าไฟเหลืองเริ่มขึ้นคือโรคหัวใจเริ่มแสดงลวดลาย)